

HASSELLT Architect Alfredo De Gregorio over de Blauwe Boulevard, Darwin, pannenkoeken en Armand Schreurs

„Ons netvlies wordt platgebombardeed”

„Een bouwproject van 25 miljoen euro is oorlog”, zegt Alfredo De Gregorio. Als zijn stelling klopt, dan mag hij zichzelf een architecturale versie van Caesar, Darius of Alexander de Grote noemen. De Hasseltse bouwmeester heeft namelijk al veel stedelijke megaopdrachten binnengehaald en het einde is nog niet nabij. Een greep uit de vuistdikke ordermap: een wooncomplex in Firenze, Hertogeneiland en de Philipssite in Leuven én een aantal prestigieuze deelpartijen van de Blauwe Boulevard, het nieuwe stadsdeel aan de Hasseltse Kanaalkom.

Van onze reporter Rudi SMEETS

Van andere steden en ontstaat er diversiteit. Dat vind ik bijzonder boeiend, ook bij mensen.”

Het architectenbureau *De Gregorio & Partners* is gevestigd in de vroegere gelatinefabriek, met de reusachtige schoorsteen - een van de beeldbepalende elementen van Hasselt - pal in het midden van het bouwcomplex. De enorme ruimtes zijn sober, maar dankzij een doordacht gebruik van kunstobjecten, oude eiken planken en licht toch sfeervol. In geen enkel hoekje werd de industriële ziel van de vroegere fabriek geweld aangedaan. Respect voor verleden en traditie én oog voor de toekomst. De Gregorio staat erop en gaat ermee slapen.

„Ons netvlies wordt platgebombardeed door de vernieuwingsdrang van de modernisten”, fulmineert hij. „Ik haat dat woord. Veel architecten vertrekken vanuit het beeld, de verschijningsvorm. Ze willen te graag in de boekjes komen, nationaal en internationaal doorbreken. Ze zijn dikwijls alleen met hun ego bezig. Ik ben niet de enige die dat zegt, hoor. Volgens de gerenommeerde Engelse architect Kenneth Frampton is architectuur koopwaar geworden. Ik ben dan ook principieel tegen architectuurwedstrijden omdat ze de beeldobsessie versterken. Het gaat vaak gewoon om de schone schijn. Mij interesseert dat uiterlijk vertoon allemaal niet.”

„ALS EEN ARCHITECT NIET KAN GENIETEN VAN ETEN, KAN HIJ OOK GEEN KEUKEN ONTWERPEN”

Wat dan wel? Alfredo De Gregorio: „Ontwerp ik iets dat de ziel van de stad vat? Doe ik de stad geen kwaad? Dergelijke vragen zijn veel belangrijker dan de keuze van een kroonlijst. Ik zie een stad als een persoon die geheugen opbouwt. Doordat ze geheugen opbouwt, bouwt ze ook identiteit op. Daardoor kan ze zich onderscheiden

heid. De landelijke stad refereert aan vrouwelijkheid. Denk maar aan de Mariacultus. De cultuurhistorische stad heeft een mannelijke achtergrond, waarbij ik graag verwijs naar het Ambiorix-verhaal. Tongenaren zijn wat tegendraads, zeker tegenover gezag.”

„Hasselt is anders. Het is al eeuwenlang een zorgstad met veel ziekenhuizen, scholen en noem maar op. Het is ook de provinciehoofdstad. Mijn medewerkers en ik vinden Hasselt een barokke stad. Hasselaren etaleren graag hun kwaliteiten, vaak op een charmante manier. Etaleren heeft te maken met overdrijving, barok, je beter willen voordoen dan je bent.”

„Vanuit die benadering zijn vreemdelingen - nu noemt men ze allochtonen - een verrijking voor onze samenleving. In plaats van er - zoals het Vlaams Belang - eenheidsworst van te maken, moeten we de multiculturele maatschappij koesteren. Anders zijn en tezeldertijd gelijk zijn, dat is de essentie van de mensen.”

Tongeren en Hasselt zijn twee steden die je door je werk goed kent. Hoe komt die diversiteit daar tot uiting?

„Tongeren is een aardestad. De inwoners wroetten eeuwenlang in de grond, verzamelden hun gewassen en verdeelden die. Door die agrarische voorgeschiedenis heeft de architectuur in Tongeren sterke oervormen. De Tongenaren hadden geen tijd om zich met frivoliteiten bezig te houden. Dat is ook de reden waarom ze er geen probleem mee hadden om een huis tegen een Romeinse muur aan te bouwen. Ze hadden al een gevel, dus konden ze die al maar beter gebruiken.

Je ziet hetzelfde verschijnsel in Rome, waar ze zich geen zak aantrokken van de monumenten omdat ze leefden.

De verschijningsvorm is volgens jou van ondergeschikt belang. Hoe begin je dan aan een ontwerp?

„Tot de vergunningsaanvraag is ontwerpen een zuiver communicatieproces. Wij praten met klanten, stadsbestuur, inwoners en noem maar op. Wij wachten zo lang mogelijk met het presenteren van het beeld. Het is ons te doen om het proces. Dat is een van de redenen waarom ik pleit voor een vervrouwelijking van de architectuur. Het machokarakter moet eraf. Vrouwelijk denken bekommert zich om het totaalplaatje. Functioneert het? Gaan we niet te snel? Is iedereen mee?”

„Ik ben een uitgesproken Darwiniaan. De evolutietheorie heeft duidelijk aangetoond dat het zetten van kleine stapjes de snelste manier is om vooruit te gaan. Om te weten waar je naartoe gaat, moet je wel weten vanwaar je

komt. Traditie is helemaal niet hetzelfde als traditionalisme.”

Je hebt ontwerpen ooit vergeleken met seks.

„Ik deed dat om het begrip beeldobsessie te verduidelijken. Als je een vrouw - of een man - aan het strelen bent en je merkt je hand op, stop dan maar met vrijen. Dan ben je niet meer bezig met je partner, maar met jezelf.

„VOOR DE HASSELAREN IS DE KANAALKOM EEN ROMANTISCHE PLEK, WAAR ZE VROEGER GINGEN VRIJEN”

© YORICK JANSSENS

Een ontwerper moet met het leven bezig zijn, niet met een gebouw. Ik heb die wijsheid van Aldo Rossi. Als een architect niet kan genieten van eten, kan hij ook geen keuken ontwerpen.”

Vorige week werd de eerste spade gestoken voor De Kaai, een van de deelpartijen van de Blauwe Boulevard. Hoe groot was de behoefte aan dat project?

„De Hasseltse kernstad heeft een aantal problemen. In de binnenstad wonen slechts 2.300 mensen. De etages boven de winkelpanden staan leeg. Daar moet een oplossing voor gezocht. Als een stad alleen maar winkels heeft, gaat ze dood aan monocultuur. Voldoende bewoners in een stad zijn van levensbelang. Ze zorgen voor het broodnodige stadsleven en zijn ook belangrijk voor de winkels. Ze zijn hun eerste klanten en zorgen voor sociale controle.”

„Om de instroom van nieuwe inwoners te stimuleren, moet je het parkingprobleem aanpakken. De Blauwe Boulevard past volledig in dat plaatje, want in het BPA zijn zo'n tweeduizend parkeerplaatsen voorzien. Er is bovendien nog altijd een grote vraag naar winkeloppervlaktes. Momenteel hebben al ongeveer vijftig winkeltens laten weten dat ze naar Hasselt willen komen. Ook op dat vlak biedt de Blauwe Boulevard een uitweg.”

Is de Blauwe Boulevard geen zware concurrentie voor de handelszaken in het centrum?

„Nee. Dat zeg ik heel uitdrukkelijk omdat dit project een ver-

haal van samenhang is. Binnen tien à vijftien jaar zijn er aan de Kanaalkom 1.500 nieuwe woon-eenheden, goed voor pakweg 4.500 bewoners. De kernversterking gaat overlooptoedrag richting binnenstad creëren. Het stadscentrum moet daarop inspelen en een eigen identiteit opbouwen door binnendoorgangen te maken, genre Walputsteeg en de passage richting Mollepoort. Die gaan het wandelen door de winkel- en zijstraten nog interessanter maken.”

„In een stad moet je verloren kunnen lopen en altijd je weg terugvinden. In Venetië ben je binnen de kortste keren de weg kwijt, maar je komt altijd wel ergens op een pleintje uit.”

Gaat de Kanaalkom geen postmoderne, sfeerloze wijk worden?

„Daar geloof ik niks van. De Hasselaren hebben iets met de Kanaalkom. Voor hen is dat een romantische plek, waar ze vroeger gingen vrijen achter de lijmfabriek. Bovendien kunnen ze er stijlvol op een heuse dijkweg langs het water slenteren, zoals de Italianen dat doen op hun *passigliata* voor ze gaan slapen.”

„We hebben in het project De Kaai veel verleiding ingebouwd om er geborgen te wonen en om gemakkelijk een stapje in de wereld te zetten. Of om gewoon een pannenkoek te gaan eten in de eigen woonomgeving in plaats van daarvoor naar Knokke te rijden. Breng de dingen naar de mensen en niet andersom. Dan kun je die ellendige auto op stal laten en heb je meer tijd om je lief vast te pakken of om met je hond te gaan wandelen. Mobiliteit is misschien wel een basisrecht, maar moeten we er ons echt zo nadrukkelijk op beroepen?”

Hoe past dit grote project in het Hasseltse succesverhaal?

„Een stad heeft niet alleen een uitgesproken identiteit nodig, maar ook deeldentiteiten. Een havenkwartier, een stationsbuurt, een historische kern, een speciale stadsbuurt. Hasselt gaat die deeldentiteiten nu uitbouwen, zodat het een echte stad kan worden.”

www.degregorio.be

„Dankzij mijn ouders en de verzorgingsstaat”

Alfredo De Gregorio (53) is van Italiaanse origine, maar kwam in Houthalen ter wereld en heeft de Belgische nationaliteit. „We zijn thuis met tien kinderen, zeven jongens en drie meisjes”, verduidelijkt hij. „Ik ben de vierde in de rij. Ik was de eerste die in België werd geboren, maar mijn moeder zegt dat ik in Italië werd gemaakt. (lacht) Mijn vader behoorde tot de tweede golf van migranten die Italië verlieten om in de Belgische mijnen te werken. Ik was de eerste van de tien die hogere studies kon doen. Ik heb dat te danken aan het harde werk van mijn ouders én aan de verzorgingsstaat, waar iedereen zo over zeurt. Nochtans is het de beste uitvinding van de wereld. Zonder studiebeurs en kinderslag zou het niet mogelijk zijn geweest.”

„Mijn studiekeuze bepaalde ik na een kleine analyse van mijn eigen interesses en vaardigheden. In het lager en middelbaar onderwijs was ik zeer goed in wiskunde, maar ik deed dat niet graag. Ik was minder goed in tekenen, maar dat deed ik wel graag. Daarom sloot ik een compromis met mezelf en koos ik voor burgerlijk ingenieur architect.”

Alfredo De Gregorio heeft een twintigtal medewerkers in dienst, maar er is geen familiale opvolging in zicht. „Onze zoon Rafael is vierentwintig en doet het laatste jaar communicatiewetenschappen in Antwerpen. Hij zal de zaak niet overnemen, maar dat betekent niet dat ze gaat verdwijnen als ik er ooit mee ophoud. Mijn bureau is een nv en de ancients worden partners, zodat het bedrijf nog wel een tijd zal voortbestaan.” (RS)

„Kegelconstructies zijn omgekeerde frietzakken”

Alfredo De Gregorio heeft een filosoof met een haast voorbestemde naam fulltime in dienst, Johan Sanctorum.

„Hij gaf les aan de VUB, maar kwam hier op zekere dag binnen om te zeggen dat hij voor ons wilde werken”, zegt de bekende architect. „Zijn specialiteit is esthetica, maar hij noemt zichzelf een researcher. Eer we aan een project beginnen, maakt hij een zeer nauwkeurige analyse van de locatie. De geschiedenis en het karakter van de stad, bijvoorbeeld. Ik bekijk een stad als een persoon met een identiteit, organen en emoties. Eer je een plan tekent, moet je een beeld hebben van de samenhang. Daarom denken wij ons samen suf. Johan is in dat proces de broodnodige *ambatanterik*.” De Gregorio en Sanctorum schreven samen het lijvige boek *Passione Urbana*. Het was oorspronkelijk De Gregorio's bedoeling om de vier projecten voor te stellen die hij in België met de Lombardische grootmeester Aldo Rossi (1931-1997) realiseerde. Zij zijn de geestelijke vaders van de tot in het buitenland bekende Hasseltse Groene Boulevard. Rossi tekende ook het beroemde Bonnevantemuseum van Maastricht.

„Uiteindelijk groeide ons boek uit tot een zoektocht naar de betekenis van de stad als nederzetting, schooloer en nooit voltooid project”, verduidelijkt De Gregorio, die enkele architecturale misleunen onder het vergrootglas legt. Het Antwerpse justitiepaleis is een van de doornen in zijn oog. De kegelconstructies op het dak noemt hij omgekeerde frietzakken. „Het zoveelste voorbeeld van showarchitectuur, beeldobsessie”, oordeelt hij. (RS)

Passione Urbana, Johan Sanctorum en Alfredo De Gregorio - Roulaarta Books, 34,90 euro

